

Na putu prema partnerstvu obitelji i vrtića

Milički, Ema

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:667930>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
PETRINJA

Ema Milički

NA PUTU PREMA PARTNERSTVU OBITELJI I VRTIĆA

Završni rad

Petrinja, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
PETRINJA

ZAVRŠNI RAD

IME I PREZIME PRISTUPNIKA: EMA MILIČKI

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: NA PUTU PREMA PARTNERSTVU OBITELJI I
VRTIĆA**

MENTOR: dr. sc. Adrijana Višnjić-Jevtić

SUMENTOR: mr. Sanja Basta

Petrinja, rujan 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBITELJ	2
2.1. <i>ODGOJNI STILOVI RODITELJSTVA</i>	3
2.2. <i>ULOGA OBITELJI</i>	4
2.3. <i>DIJETE</i>	5
3. ULOGA VRTIĆA	6
4. PARTNERSTVO	8
4.1. <i>RAZLIKA IZMEĐU PARTNERSTVA I SURADNJE</i>	9
5. OBLICI KOMUNIKACIJE OBITELJI I VRTIĆA	13
5.1. <i>TRADICIONALNI OBLICI KOMUNIKACIJE</i>	13
5.1.1. <i>INDIVIDUALNI RAZGOVOR</i>	14
5.1.2. <i>RODITELJSKI SASTANAK</i>	14
5.1.3. <i>KREATIVNE RADIONICE</i>	15
5.1.4. <i>OTVORENI TJEDAN</i>	15
5.1.5. <i>KUTIĆ ZA RODITELJE</i>	15
5.1.6. <i>MOTIVIRANJE PUTE M LETKA</i>	16
5.2. <i>SUVREMENI OBLICI KOMUNIKACIJE</i>	16
6. IZ SURADNJE PREMA PARTNERSTVU	19
7. ZAKLJUČAK	22
LITERATURA	23
PRILOZI	25

SAŽETAK

U okviru ovoga rada obrađuje se tema partnerstva obitelji i vrtića kao odgojno-obrazovne ustanove. Obitelj kao primarno okruženje djeteta uvelike utječe na djetetov razvoj kroz prve tri godine života, a zatim ulaskom u sustav odgoja i obrazovanja vrtić postaje jednako važan faktor. Iz tog razloga neophodno je kreirati uspješan partnerski odnos između obitelji i vrtića kao odgojno-obrazovne ustanove. Unutar ovog rada objašnjava se uloga i zadaća vrtića u razvoju partnerstva s roditeljima, kao i uloga samog odgajatelja kao stručno osposobljene osobe. Uz ulogu vrtića, obrađuje se uloga i zadaća obitelji, odnosno roditelja u okviru partnerskog odnosa s odgojno-obrazovnom ustanovom, s naglaskom na odgojne stilove roditeljstva. Također, objašnjava se slika djeteta kao takvog u okviru suvremene paradigme odgoja i obrazovanja. U konačnici, uspoređuju se temeljne razlike između pojmova suradnje i partnerstva obitelji i vrtića, predstavljaju se različiti tradicionalni i suvremeni oblici komunikacije između obitelji i vrtića te se obrađuje tematika prijelaza suradnje u partnerstvo u navedenom odnosu putem izravnih i neizravnih strategija.

Ključne riječi: dijete, obitelj, partnerstvo, razvoj djeteta, vrtić

SUMMARY

Within the framework of this work, the topic of partnership between families and kindergartens as an educational institution is discussed. The family, as the child's primary environment, greatly influences the child's development during the first three years of life, and then, upon entering the education system, kindergarten becomes an equally important factor. For this reason, it is necessary to create a successful partnership between the family and the kindergarten as an educational institution. This paper explains the role and tasks of kindergartens in the development of partnership with parents, as well as the role of the educator himself as a professionally trained person. In addition to the role of the kindergarten, the role and task of the family, i.e. parents within the partnership relationship with the educational institution, is discussed, with an emphasis on parenting styles. It also explains the image of the child as such within the modern paradigm of upbringing and education. Finally, the fundamental differences between the concepts of cooperation and partnership between families and kindergartens are compared, different traditional and modern forms of communication between families and kindergartens are presented, and the subject of the transition of cooperation to partnership in the aforementioned relationship through direct and indirect strategies is discussed.

Key words: child, child development, family, kindergarten, partnership

1. UVOD

Suvremeno globalizirano društvo jest neprestano u procesu promjena koje se javljaju kao posljedica razvoja svjetske ekonomije (kapitalizam i njegove inačice) te novih modernih tehnologija. Budući da su odgoj i obrazovanje među temeljnim segmentima društva i uvjetuju njegovu budućnost, jasno je da postoji neprekidna potreba za proučavanjem i razvijanjem upravo sustava odgoja i obrazovanja. Od velike je važnosti unutar sustava postaviti čvrste temelje već od samog početka, odnosno potrebno je posvetiti posebnu pozornost ranom odgoju i obrazovanju. Takav pristup jest s ciljem sveobuhvatnog razvoja djece te zaista osigurava kvalitetnu pripremu pojedinca za sudjelovanje u suvremenom društvenom životu. Kvaliteta sustava odgoja i obrazovanja ovisi o različitim čimbenicima, a među kojima se ističu ravnopravni sudionici odgojno-obrazovnih procesa: odgajatelji i roditelji.

Obitelj kao prvi krug društvenog okruženja unutar kojeg dijete upoznaje svijet i samog sebe predstavlja polaznu točku u djetetovom razvoju. Uža obitelj predstavlja vrlo važan faktor u rastu i razvoju u prvim mjesecima i godinama djetetova života. Nakon obitelji, najčešće u drugoj ili trećoj godini života, djetetov društveni krug proširuje se ulaskom u sustav odgoja i obrazovanja, odnosno polaskom u dječji vrtić. Tada, osim obitelji, vrtić postaje također iznimno važan faktor u poticanju rasta i razvoja djeteta. Upravo odgajatelji kroz neposredan svakodnevni rad s djecom utječu na njihov psihofizički razvoj. Odgojno-obrazovnim radom oni djeluju na cjelovit razvoj svakog pojedinog djeteta. Sukladno važnosti oba okruženja u kojima dijete provodi većinu svog vremena, potrebno je uspostaviti uspješan odnos između obitelji i vrtića kao ustanove. S obzirom na suvremenu odgojno-obrazovnu paradigmu gdje se dijete stavlja u središte svih odgojno-obrazovnih procesa, neophodno je odnos između vrtića i obitelji definirati kroz partnerstvo. Upravo je partnerski odnos ključ kvalitetne suradnje i komunikacije roditelja i odgajatelja, odnosno obitelji i vrtića, s ciljem djetetovog potpunog i kvalitetnog emocionalnog, intelektualnog, socijalnog i fizičkog rasta i razvoja.

Tema ovoga rada jesu paralele odgoja u obitelji s onim u vrtiću u kontekstu suradnje. Unutar pet poglavlja objašnjavaju se uloga obitelji i vrtića u suvremenom kontekstu ranog odgoja i obrazovanja. Ukazuje se na ključne razlike odnosa vrtića i obitelji koji mogu biti suradnički i partnerski, predstavljaju se različiti oblici komunikacije u navedenom odnosu, te se u konačnici detaljnije pojašnjava važnost i postupak prijelaza iz suradničkog u partnerski odnos.

2. OBITELJ

Obitelj je socijalna i biološka zajednica u kojoj dijete odrasta, raste i razvija se. Svaki pojedinac obitelji doprinosi spoznajnim, socijalnim, emocionalnim, društvenim i mnogim drugim načelima. Svi članovi obitelji su iznimno važni te sudjeluju u djetetovom rastu i razvoju. Maleš (2012) ističe kako u današnjem suvremenom vremenu se obitelji razlikuju prema, na primjer, braku i srodstvu te smatra kako se treba govoriti o obiteljskim različitostima, a ne sličnostima. Dijete odrasta i razvija se u obiteljskom okruženju te to za njega predstavlja prvo poznato okruženje s kojim se susreće.

Roditelji imaju i određene dužnosti te tako suvremeni autori ističu sljedeće:

- zadovoljiti fizičke potrebe djece
- štiti djecu od fizičkih povreda i boli
- zadovoljiti dječju potrebu za ljubavlju, pažnjom i nježnošću
- štiti djecu od emocionalnih povreda i boli
- pružiti djeci moralne i etičke smjernice.

Brižan roditelj zadovoljavat će ove kriterije te će ih pružiti djetetu. Kroz zadovoljavajuće kriterije dijete će s roditeljem razviti emocionalnu vezu i stabilnost. Emocionalnom vezom i stabilnosti dolazi do razvijanja privrženosti. Definicija privrženosti kako ističu Mašković i suradnici (2018) jest veza odnosno povezanost na emocionalnoj osnovi djeteta i roditelja. Ona se iskazuje kroz potrebu održavanja bliskosti. Utjecaj obitelji je djetetu iznimno važan kroz cijeli njegov život, a posebice u ranoj fazi djetinjstva u kojoj se obično i razvija privrženost te predškolskoj dobi. Autor Passcoletti (2015) uz sve bitno navedene značajke ističe i važnost samog odgoja te važnost kontrole i stvaranja vještina kako kontrolirati i usmjeravati sebe i dijete u procesu odgoja.

U obitelji dijete stječe osnovne norme, usvaja interne aktivnosti te razvija opće stavove i vrijednosti. Važnost odnosa među roditeljima, odnosa roditelja i djece te odnosa roditelja i odgojne ustanove doprinosi kao pozitivan rezultat povezanosti i uspješnog rasta i razvoja djeteta. U roditeljstvu također postoje i četiri opća stila koje imaju različite utjecaje i konačno posljedice na dijete, a dijele se na autoritaran, permisivan, indiferentan i demokratski.

2.1. ODGOJNI STILOVI RODITELJSTVA

Autoritarni roditelji na dijete djeluju „strogim“ stilom kojim od djece očekuju bezuvjetnu poslušnost i pokoravanje. Djeca odgajana ovim stilom najčešće jesu podložna razvijanju osjećaja krivnje u socijalnim situacijama, neuspješna u intelektualnim i socijalnim aspektima.

Permisivni roditelji su emocionalno topli, no previše popustljivi. Takvi roditelji često nemaju kontrolu nad djetetom, nisu zahtjevi i nedosljedni su u svojim postupcima. Djeca odgajana pod ovim stilom su najčešće nezrela i imaju malo samokontrole.

Indiferentni roditelji djetetu ne pružaju dovoljno pažnje, nemaju zanimanje za dijete te mu ne pružaju dobru emocionalnu podršku. Djeca su uglavnom neposlušna, impulzivna, rezultiraju školskim neuspjehom te problemima u adolescenciji.

Demokratski stil se smatra najdjelotvornijim u odgoju djece. Demokratski roditelji s djetetom provode vrijeme, pružaju djetetu toplinu, ljubav, ali i postavljaju jasna pravila kojima se dijete može voditi. Takvim stilom dijete se socijalizira na pravilan način, samopouzđano je, samostalno, intelektualno i slično. Govoreći o suvremenom roditeljstvu ističe se autoritarni stil, no u tradicionalnim obiteljima ističu se demokratski i permisivni.

Tablica 1.

Stilovi i dimenzije roditeljstva

U tablici 1 jasno su prikazani opći stilovi i dimenzije roditeljstva. Primjećuje se da demokratski stil zauzima najkvalitetniju poziciju u dimenziji roditeljstva, definiranu ravnomjernom toplinom i nadzorom. U drugim stilovima, jedna od komponenata dimenzije roditeljstva ne ispunjava kvalitetne standarde.

DIMENZIJE RODITELJSTVA	OPĆI STILOVI RODITELJSTVA			
	DEMOKRATSKI	AUTORITARNI	PERMISIVNI	INDIFERENTNI
TOPLINA	+	-	+	-
NADZOR	+	+	-	-

Izvor: Milanović i suradnice 2014., 36

2.2. ULOGA OBITELJI

Djetetova ponašanja, navike i stavovi određeni su roditeljskim stilovima, a oni jednako tako utječu na djetetove odnose u obitelji. Tu su još važni i odnosi obitelji s lokalnom zajednicom i drugim socijalnim zajednicama. Dijete od roditelja „upija“ sve obrasce ponašanja te je dobro i kvalitetno roditeljstvo s odgovarajućim roditeljskim stilom važno za djetetov kasniji odnos s osobama i cjelokupan razvoj. Kvalitetna emocionalna povezanost među partnerima u bračnom odnosu iznimno je važna. Partnerski odnos je odnos između dvije osobe koji počiva na zrelosti oba partnera, životnog iskustva i planova za budućnost. Zdrav međusoban odnos među partnerima važan je za djetetov pravilan psihofizički razvoj, a u konačnici i partnerski odnos s odgojno-obrazovnom zajednicom. Majka i dijete od početka imaju blizak odnos od samog rođenja djeteta. Važno je da majka ima prislan kontakt s djetetom kako bi kasnije dijete imalo razvijene oblike privrženosti, povjerenja, sigurnosti i toplinu. Majka je dužna zadovoljavati djetetove biološke i psihološke potrebe aktivnom prisutnošću i pristupom.

Jurčević-Lozančić (2005) ističe važnost razvoja djeteta uz majku koja je topla, ohrabrujuća i emocionalno stabilna. U djetetovom razvoju važan je i odnos djeteta i oca jer dijete uz početnu emocionalnu vezu za majku razvija ju istodobno i s ocem. Otac aktivnim sudjelovanjem u odgoju dijete uči različitim životnim vrijednostima, ohrabruje, pruža podršku na emocionalnoj osnovi, pruža osjećaj da je dijete voljeno, sigurno i zaštićeno.

Za uspješne i djelotvorne partnerske odnose odgojno-obrazovne zajednice i roditelja bitno je da obitelj među sobom ima kvalitetno obiteljsko ozračje koje pospješuje vrsnoći obiteljskih odnosa, dobru interakciju među članovima, međusobnu komunikaciju, odgovarajuće obiteljske psihološke karakteristike te odgovarajući stil roditeljstva i odnos obitelji i društva. U partnerskom odnosu odgojno-obrazovne zajednice i obitelji važno je pružiti međusobnu podršku i potporu. Važno je imati pozitivne komunikacijske emocije u velikoj mjeri, jer se time zadovoljava više od osobnih emocija. Međutim, emocionalna uloga obitelji nadilazi međusobnu pozitivnu komunikaciju emocija, a može i kompenzirati negativne emocije izazvane društvenom okolinom kao što je naprimjer s radnog mjesta, iz škole, s društvenih i sportskih događanja. Bez obzira na to, emocionalna uloga je ključna za cjelokupnu kvalitetu života osobe i njene zajednice.

2.3. DIJETE

Danas je uloga djeteta podignuta na višu razinu u svim vrstama socijalnih odnosa. Dijete postaje sudionik partnerskih odnosa u percipiranju i istraživanju te uzajamnom učenju djeteta, odgajatelja i roditelja. Edwards i suradnici (1998.) ističu važnost oblikovanja slike o djetetu kojom su vidljive želje, potrebe, interesi, mogućnosti i prava djeteta. Kroz partnerske odnose roditelj doživljava dijete potpuno drugačije te ima drugačije poglede njegovih razvojnih mogućnosti jer tako uči s djetetom o djetetu. Aktivni sudionici vlastitog razvoja i obrazovanja su sama djeca. Sudjelovanjem u aktivnostima vrtića i povezanošću s drugom djecom i odraslima djeca doprinose vlastitom razvoju i stjecanju vještina. Također, oni su i komunikatori koji izražavaju svoje potrebe, želje, osjećaje i ideje. Komunikacija s roditeljima i odgajateljima omogućuje djeci da izraze svoje misli i osjećaje te sudjeluju u planiranju vlastitog odrastanja.

Djeca su suradnici u planiranju i provedbi svakodnevnih aktivnosti u vrtiću. Radeći s drugom djecom i odraslima, djeca uče važnost timskog rada, dijeljenja, rješavanja problema i donošenja odluka. Djeca su učenici koji aktivno sudjeluju u vlastitom učenju i razvoju. U vrtiću djeca imaju niz prilika za istraživanje, otkrivanje i učenje kroz igru i strukturirane aktivnosti. Partnerstvo između obitelji i vrtića podržava dijete i osnažuje ga za razvoj vlastitog identiteta, samopoštovanja i samopouzdanja. Djeca se uče da budu neovisna, samostalno donose odluke i preuzimaju odgovornost za svoje postupke. Predškolsko dijete u okruženju u kojem boravi istražuje, otkiva, doživljava stvarnost kroz sva osjetila te primjenjuje na poticaje iz okruženja tako da „provocira poticaje i kreira dijelove svoga okruženja, uspostavljajući komunikaciju između onoga što je objektivno (ili objektivno) dano i ponuđeno i onoga što kao subjekt nudi premještanjem u svijet objektivnoga“ (Došen- Dobud, 2005, 12).

Ističe se i djetetova pozicija u partnerskom odnosu kao primatelja rezultata partnerskih odnosa. Ključnim pojmom paradigme socijalne konstrukcije djetinjstva smatra se agentnost. Agentnost se definira kao sposobnost pojedinca za neovisno funkcioniranje. Pojedinaac ima pravo odabira, izražavanje ideja, stavova, mišljenja te imati kontrolu nad vlastitim stilom djelovanja. Sve navedeno znači da se tu podrazumijeva mnogostruka kompetentnost djeteta.

3. ULOGA VRTIĆA

Odgajatelji su stručno osposobljene osobe za rad s djecom čija je svrha obavljanje djelatnosti predškolskog odgoja te provedba odgojno-obrazovnog procesa.

Odgajatelji pravodobno planiraju, dogovaraju i vrednuju odgojno-obrazovni rad u dogovorenom roku. Osim toga, skupljaju, istražuju te izrađuju sve potrebno za rad s djecom. Odgovorni su za estetsko i funkcionalno uređenje prostora u kojima se odvijaju različite aktivnosti. Djeluju tako da zadovolje dnevne potrebe djece i njihove razvojne zadatke te potiču svako dijete da se razvija u skladu sa svojim sposobnostima.

Osim navedenoga, odgajatelji vode dokumentaciju o djeci i radu te ispunjavaju stručne uvjete za organiziranje i unapređivanje odgojno-obrazovnog procesa; surađuju s roditeljima, stručnjacima, stručnim timovima vrtića i sudionicima u odgoju i obrazovanju djece predškolske dobi; zaduženi su za realizaciju plana i programa rada te vode brigu o opremi i potrebnim sredstvima koja se koriste za što potpuniji rad. Često se susreću s nepredvidivim i problemskim situacijama u radu s djecom.

Slunjski (2008) ističe važnost vizije koja čini sustav vrijednosti i načela, a koja su pokretač vrtićkih aktivnosti. Kako bi se ostvario konačni zajednički cilj u kreiranju vizije trebaju sudjelovati svi djelatnici vrtića. Kako bi u vrtiću vladalo kvalitetno ozračje potrebno je da djelatnici vrtića ostvaruju dobar timski rad, međusobno se poštuju te da vlada učinkovit odgojno-obrazovni rad odgajatelja s djecom, a isto tako i odgajatelja sa zaposlenicima vrtića, te roditeljima djece. Važno je i nužno pratiti osobni profesionalni razvoj.

Vrtić kao odgojno-obrazovna zajednica treba roditelje osnaživati, pružiti im podršku te jačati kompetencije roditelja u svrhu napredovanja. Također bitan čimbenik jest i kontinuiran te cjelovit rad na izgradnji odnosa odgajatelja i roditelja. Važno je skrenuti pozornost na izgradnju pozitivne zajednice i uzajamne komunikacije jer partnerstvo ovisi o tome koliko su roditelji zadovoljni okruženjem te koliko se slažu s odgajateljskom suradničkom slikom suradnje kako ističe autorica Višnjić – Jevtić (2018).

Uz mnoge različite oblike pristupa ističu se dva glavna a to su individualni i skupni oblik rada s roditeljima. Oba oblika su pojedinačni i posebni. Kroz odnos odgajatelja, roditelja i ustanove, mogućnostima i sposobnostima uvidjet će se koji je najprihvatljiviji i učinkovitiji oblik rada.

Peterson (2006) ističe čimbenike važne za odnos, a to su sljedeći:

- svrhovitost
- sigurnost
- pravednost
- uzajamna briga
- poštovanje.

Uključujući gore navedene čimbenike dolazi do više kvalitete partnerstava između vrtića i odgajatelja, a samim time i do jačanja djetetovog osjećaja sigurnosti i vlastite vrijednosti. Dijete shodno tome raste u sretnoj zajednici ispunjujućih kompetencija važnih za njegov rast i razvoj.

4. PARTNERSTVO

U današnje vrijeme dijete istovremeno odrasta u obitelji i odgojno-obrazovnoj ustanovi, stoga je za njegovo optimalno razvijanje potrebno usmjeriti poticajno i kvalitetno partnerstvo obitelji i odgojno-obrazovne ustanove. Partnerstvo je proces koji karakterizira efikasna međuljudska komunikacija, uvažavanje etičkih normi te potpora i povjerenje.

Zakon o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (2022) ističe važnost partnerstva obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova. Zakonske su odredbe temeljene upravo na tome da se u svemu radi na uskladi s osobinama djeteta, a jednako tako i potrebama. Ističe se i članak 3. u kojem se navodi da se mora voditi briga o socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji.

Jasno je, dakle, da dječji vrtić ima značajnu ulogu u kreiranju vlastitih modaliteta partnerstva u svrhu razvoja dječjih sposobnosti, samostalnosti, socijalizacije, samopouzdanja i slično. Ono je vrlo važno jer dijete kroz kvalitetno partnerstvo razvija odgojno-obrazovne, socijalne i razvojne kompetencije.

Milanović (1997) ističe važnost djeteta kao glavnog i jedinog svjedoka uloga odgajatelja i roditelja u svom odrastanju iako su svi troje rijetko zajedno. Kako bi se dostigli ciljevi djeteta potrebno je da odgajatelj i roditelj usmjere pogled na dijete.

„Što raniji i što angažiraniji odnosi kao preduvjet budućeg uspjeha djece“ riječi su autorice Zygmund-Fillwalk (2011) kojima ističe važnost partnerstva obitelji i vrtića. Govori o rezultatima testova koji pokazuju kako dijete kojem roditelj ima kvalitetan odnos s odgojno-obrazovnom zajednicom pokazuje bolje i uspješnije ishode u daljnjem razvoju, a jednako iznose i Henderson i Mapp (2002).

„Dimenzijama“ partnerstva bavili su se autori Blue-Bunning i sur. (2004), Dunst (2004) te Dunst i Trivette (2010).

Ističu kako se partnerstvo tvori prema sljedećim elementima:

- poštenje
- poštovanje
- vjerovanje
- otvorenu komunikaciju

- fleksibilnost
- aktivno slušanje
- dijeljenje informacija i
- neosuđivanje.

Partnerstvo se provodi uz pomoć roditeljski sastanaka, priredbe djece, druženja, radionice te individualnih konzultacije. Za poboljšanje kvalitete partnerstva potrebno je tumačiti nove načine razvijanja kvalitetnih odnosa za postizanje konačnog zajedničkog cilja.

4.1. RAZLIKA IZMEĐU PARTNERSTVA I SURADNJE

Partnerstvo i suradnja razlikuju se prema tome što ustanova u suradnji obuhvaća „viši“ položaj od roditelja, odnosno obitelji. U suradnički odnos sami roditelji nisu aktivno uključeni te je takav odnos povremen. Nasuprot tome, partnerstvo označava da postoji zajednički cilj koji je usmjeren isključivo na dijete. U partnerstvu ustanova i roditelji zajedničkim trudom imaju cilj činiti sve ono optimalno za dijete. Suradnja se od partnerstva razlikuje i prema (Ljubetić, 2014, 6-8):

- nedostatnoj informiranosti roditelja o svojim pravima u svezi partnerstva s ustanovom
- odgojno-obrazovno osoblje je nedostavno osposobljeno tijekom formalnog obrazovanja za izgradnju partnerskih odnosa s obiteljima
- pojedinačni, jednosmjerni interesi „dviju strana“
- nedostavno senzibilizirani za potrebe obitelji
- odnosi su hijerarhijski pozicionirani te roditelji imaju niži rang u odnosu na odgojno - obrazovno osoblje u ustanovi
- komunikacija je rijetka i nedostavno otvorena, površna i gotovo se u pravilu javlja se s pojavom teškoća u djetetovu učenju i/ili ponašanju
- inicijativu u pravilu ima ustanova
- niska razina intrinzične motiviranosti za izgradnju partnerstva
- suradnja najčešće „prigodničarska“
- aktivnosti su usmjerene najčešće na informiranje o djetetovim postignućima
- instruiranje roditelja za pružanje pomoći djetetu

- obitelj-ustanova-lokalna zajednica percipiraju se kao odvojeni sustavi koji autonomno funkcioniraju i samo povremeno i po potrebi surađuju.

Tablica 2.

Razlike između suradnje i partnerstva obitelji i odgojno-obrazovne ustanove

Partnerski je odnos suprotnost suradnji i među njima jesu navedene razlike. U tablici 2 vidljive su temeljne razlike, a to je što kod suradnje sama ustanova ima veći položaj od obitelji. Dakle, u suradnji se navedeni primjeri mogu smatrati nedostacima ili prednostima te bi tako bilo poželjno naći „zlatnu sredinu“ između suradnje i partnerskog odnosa s roditeljima.

ČIMBENICI	Suradnja obitelji i odgojno-obrazovne ustanove	Partnerstvo obitelji i odgojno-obrazovne ustanove
RODITELJI	<p>Percipiraju se kao „druga strana“ u odgoju djece. Povremeno se uključuju u aktivnosti ustanove. Nedostatno informirani o svojim pravima/obvezama u svezi partnerstva s ustanovom. Dolaze u ustanovu po pozivu i/ili u točno određeno vrijeme.</p>	<p>Percipiraju se kao prvi „učitelji“, svoje djece. Uključeni su u sve aktivnosti ustanove. Dobro informirani o svojim pravima i obvezama u svezi partnerstva sa ustanovom. Dobrodošli su u ustanovu bez ograničavanja vremena boravka u njoj.</p>
ODGOJNO-OBRAZOVNO OSOBLJE (ODGOJITELJI/STRUČNI SURADNICI)	<p>Nedostatno osposobljeni tijekom formalnog obrazovanja za izgradnju partnerskih odnosa s obiteljima. Pomanjkanje interesa za unaprjeđivanje kompetencija u području partnerstva.</p>	<p>Osviješteni i informirani o važnosti te kvalitetno osposobljeni za izgradnju partnerskih odnosa s obiteljima. Pojačani interes za unaprjeđivanje kompetencija u području partnerstva.</p>

CILJEVI/ZADAĆE/ INTERESI	Pojedinačni, jednosmjerni interesi „dviju strana“	Opći, posebni, dvosmjerni, u fokusu djeteta i njegova dobrobit
SENZIBILITET ODGOJNO- OBRAZOVNOGA OSOBLJA	Senzibilitet odgojno- obrazovnoga osoblja Nedostavno senzibilizirani za potrebe obitelji	Izrazito senzibilizirani za potrebe obitelji
ODNOSI	Hijerarhijski Pozicionirani - roditelji imaju niži rang u odnosu na odgojno - obrazovno osoblje u ustanovi	Ravnopravni roditelji, partneri odgojno - obrazovnom osoblju u ustanovi
KOMUNIKACIJA	Rijetka, nedostavno otvorena, površna i gotovo u pravilu javlja se s pojavom teškoća u djetetovu učenju i/ili ponašanju	Kontinuirana, otvorena, iskrena, podržavajuća, ravnopravna
INICIJATIVA	U pravilu, inicijativu ima ustanova	Inicijativa je obostrana i nadopunjujuća
MOTIVACIJA	Niska razina intrinzične motiviranosti za izgradnju partnerstva; suradnja najčešće „prigodničarska“.	Visoka razina intrinzične motiviranosti za izgradnju i unaprjeđivanje partnerskih odnosa na svim poljima odgojnoobrazovnog rada.

<p>AKTIVNOSTI OBITELJI I USTANOVE</p>	<p>Najčešće usmjerene na informiranje o djetetovim postignućima;instruiranje roditelja za pružanje pomoći djetetu oko domaćih zadaća.</p>	<p>Aktivno sudjelovanje u izgradnji kurikulumu ustanove. (planiranje, zajednički rad, evaluacija)</p>
<p>OBITELJ-USTANOVA- LOKALNA ZAJEDNICA</p>	<p>Percipiraju se kao odvojeni sustavi koji autonomno funkcioniraju i samo povremeno i po potrebi surađuju.</p>	<p>Percipiraju se kao međusobno povezani sustavi u stalnoj interakciji i međudjelovanju</p>

Izvor: Ljubetić, 2014., 6-8.

5. OBLICI KOMUNIKACIJE OBITELJI I VRTIĆA

Oblici komunikacije dijele se na tradicionalne i suvremene. Tradicionalan oblik komunikacije je bezvremenski oblik komunikacije kojim će se odgajatelji uvijek služiti. Prednosti su mu te što se odvija licem u lice, odnosno uživo. Tada se roditelji i odgajatelji bolje upoznaju i međusobno povezuju te mogu razmijeniti iskustva i dobiti korisne informacije. Također, roditelji osobno mogu postavljati pitanja odgajatelju i trenutno dobiti odgovor. Nedostaci tradicionalnog oblika komunikacije su vrijeme koje je potrebno izdvojiti za organizaciju, a ono se ubraja u slobodno vrijeme odgajatelja. Među ostalima su i mogućnost vrlo malog odaziva roditelja te samim time njihova neinformiranost, kao i mogućnost pasivnijeg sudjelovanja. Prednosti suvremenog načina komunikacije su brza i uvijek dostupna komunikacija između djelatnika odgojno-obrazovne ustanove i obitelji djeteta, ostavljanje pisanog traga te, dakako ušteda vremena svih sudionika.

Nedostaci su što i u suvremenom dobu još uvijek svi roditelji nemaju pristup internetu, mogućnost shvaćanja u suprotnom kontekstu te kratak obim informacija. Ono što je neminovno jest to da je komunikacija između odgojno-obrazovne ustanove i obitelji uistinu neizostavan i ključan čimbenik koji uvelike pospješuje provedbu kurikuluma vrtića te dovodi do cjelokupnog razvoja djeteta. Iznimno je važno da su roditelji od samog početka uključeni i otvoreni te spremni na suradnju jer samo aktivnim sudjelovanjem mogu omogućiti svome djetetu cjelokupni razvoj.

5.1. *TRADICIONALNI OBLICI KOMUNIKACIJE*

U tradicionalne oblike komunikacije ubrajaju se svi u kojima je uloga roditelja pasivna. Ljubetić (2012) te Milanović i suradnici (2014) za tradicionalne oblike komunikacije obitelji i vrtića navode sljedeće:

- individualni razgovori
- roditeljski sastanci
- kreativne radionice
- otvoreni tjedan
- druženje djece i odraslih
- kutić za roditelje
- te informiranje i motiviranje putem letaka.

5.1.1. *INDIVIDUALNI RAZGOVOR*

Jedan od najstarijih i ujedno i najpoznatijih oblika komunikacije s roditeljima jest individualni razgovor. Odnosi se na dijalog između roditelja i odgajatelja o svakom djetetu ponaosob te pruža roditeljima predodžbu o njihovom djetetu van obiteljskog doma.

Individualni razgovori služe roditeljima kako bi mogli biti aktivni sudionici djetetova života te pratiti njegove mogućnosti, sposobnosti odnosno informirati se o njegovom napretku i uspjehu. Cilj individualnih razgovora jest dobrobit djeteta, a poželjno je da se sazove individualni razgovor od strane roditelja ili odgajatelja ako se pojavi neki problem kako bi oboje strane bile upućene u trenutnu situaciju te isto tako znali pomoći djetetu. Bitno je da odgajatelj „sruši“ predrasude o tome da su individualni razgovori nešto negativno odnosno da se on ne saziva zbog „problema“ u njihovom djetetu.

5.1.2. *RODITELJSKI SASTANAK*

Roditeljski sastanak je, kako ističu Milanović i sur. (2014), najučestaliji oblik komunikacije roditelja i odgajatelja. Ciljevi roditeljskog sastanka mogu biti razni.

Podjela roditeljskih sastanaka prema autorici Ljubetić (2012) jest na informativne i tematske. Informativni roditeljski sastanak smatra se najbitnijim premda roditeljima nudi dobitak kvalitetnih znanja koja će im koristiti u daljnjem odgoju te nudi zajedničku interakciju. Zaključno po samom nazivu informativni roditeljski sastanak ima cilj informiranja roditelja o aktivnostima djece, događajima u vrtiću, o bitnim karakteristikama u razvoju i sl. Predavači informativnog roditeljskog sastanka su odgajatelji ili stručni tim gdje je izrazito bitno da se svi stručni termini pokušaju maksimalno prilagoditi razumijevanju roditelja kako ne bi došlo do nejasnoća ili nesporazuma te kako im ne bi bilo dosadno ili naporno.

Važno je naglasiti kako se pri početku pedagoške godine koristi informativni roditeljski sastanak na inicijativu odgajatelja ili stručnog tima vrtića, dok se tematski roditeljski sastanak može sazvati i od strane roditelja i odgajatelja.

Posebna je namjena razgovor o određenoj tematici. Roditeljski sastanci koji se održavaju povodom druženja djece i roditelja odnosno odraslih važan su čimbenik međusobne komunikacije roditelja i odgajatelja. Oni se najčešće povezuju s raznim priredbama i

svečanostima. Cilj ovog roditeljskog sastanka je postići suradnju i prijateljsku atmosferu između roditelja i odgajatelja.

5.1.3. KREATIVNE RADIONICE

Kreativne radionice imaju za cilj zblizavanje roditelja, odgajatelja i djece te stvaranje prijateljskog i partnerskog odnosa. Mogu ih inicirati i roditelji i odgajatelji povodom događaja kao što su Božić ili Uskrs. Povodom sve užurbanijeg načina života te razvoja tehnologije u zadnjih nekoliko godina dolazi do pojave suvremenih oblika komunikacije.

5.1.4. OTVORENI TJEDAN

Otvoreni se tjedan održava kako bi se obiteljima djece omogućio uvid u sustav funkcioniranja odgojno-obrazovne ustanove. Takvi događaji trebaju unaprijed biti osmišljeni i dogovoreni, najčešće su odgajatelji ti koji osmisle određene aktivnosti prema interesima programa kao što su predstavljanje zanimanja u kojima mogu sudjelovati roditelji.

5.1.5. KUTIĆ ZA RODITELJE

Kutić za roditelje se većinom nalazi u ulazu u sobu dnevnog boravka te ima za cilj informirati roditelje o svim bitnim nadolazećim događajima. Sadržaji kutića trebaju biti aktualni te je potrebno promatrati događanja u skupini. On se većinom sastoji od oglasne ploče te većinom ima obavijesti o izletima ili potrepštinama u vrtiću.

Izrazito je bitno redovito pregledavati i izmjenjivati kutić za roditelje te ga pojednostaviti kako bi svima bio lako shvatljiv.

5.1.6. *MOTIVIRANJE PUTEM LETKA*

Motiviranje putem letka je, kako ističu Milanović i suradnice (2014), jednostavan oblik komunikacije. Pomoću njega se može ukratko ili opširno pružiti informacije zainteresiranima za određenu temu onosno potaknuti ih na novo razmatranje, djelovanje ili raspravu.

5.2. *SUVREMENI OBLICI KOMUNIKACIJE*

Kao i u svim društvenim okruženjima, informacijsko-komunikacijska tehnologija ima sve važniju ulogu. Tako se u suvremene oblike komunikacije ubrajaju :

- mrežna stranica vrtića
- korištenje e-mail adrese na razini vrtića
- održavanje webinarara
- postojanje mrežnih foruma
- stvaranje foto i video dokumentacije.

Autorice Višnjic Jevtić i suradnice (2018) istaknule su razne korisnike mrežnih stranica kao što su roditelji, odgajatelji, djeca, stručnjaci i slično. Informacije na tim stranicama trebaju biti u skladu sa zakonom i drugim propisima koji iz zakona proizlaze. Upravo je ta stranica ono što čini virtualni identitet suvremenog vrtića. Sama se stranica zasniva se na informacijama lokacija, kartata, programa, galerija, slika, raznih linkova, dokumenta i natječaja.

Uz mrežne stranice, u jedan od suvremenih oblika komunikacije svrstavaju se i društvene mreže. One omogućuju kratku i brzu međusobnu komunikaciju između ljudi. Ta vrsta komunikacije je postala najefikasnijom radi užurbanog načina života i razvoja tehnologije. Oblik komunikacije koji uvelike pomaže roditeljima i odgajateljima jest video i foto dokumentacija. Pomoću njega roditelji i odgajatelji imaju kvalitetniji uvid u interese i ponašanja djece. Premda su foto i video dokumentacija trajni odnosno ono što je zabilježeno ostaje one uvelike pomažu u praćenju napretka ili određenih problema djeteta te može doprinjeti u donošenju važnih odluka.

Prednosti suvremenog oblika komunikacije su kako ističu Madianou i Miller (2012):

- ušteda vremena sudionicima
- trenutno dobivanje i prenošenje informacija
- pisani trag
- brzina
- povoljna komunikacija
- komunikacija u bilo koje vrijeme.

Brza i jednostavna razmjena informacija između roditelja i odgajatelja uključuje obavijesti o događajima, promjenama u rasporedu ili važnim obavijestima, što osigurava da roditelji budu ažurirani i informirani. Također, bitna stavka je transparentnost u vezi s djetetovim aktivnostima i napretkom. Suvremeni oblici komunikacije olakšavaju suradnju između roditelja i odgajatelja. Roditelji mogu brzo i jednostavno stupiti u kontakt s odgajateljima kako bi bili bolje povezani s vrtićem čak i ako su fizički udaljeni.

Ovo je posebno korisno u situacijama kada roditelji zbog posla ili drugih obveza ne mogu uvijek biti prisutni u vrtiću. To može poboljšati razumijevanje i partnerstvo između obitelji i vrtića u cilju optimalnog razvoja djeteta. Redovita komunikacija putem e-pošte, videopoziva ili drugih alata omogućuje roditeljima da ostanu uključeni u djetetov odgoj i obrazovanje.

Nedostatci suvremenog oblika komunikacije su, kako ističu Madianou i Miller (2012):

- nedostupnost računala
- nedostupnost internetu
- nedovoljna informatička pismenost
- propuštanje obavijesti zbog neredovite provjere dobivene pošte
- prenošenje samo kratkih informacija.

U suvremenom obliku komunikacije često nedostaju osobni kontakt i neposrednost koja se postiže uživo. Nedostatak neverbalnih signala, tonaliteta glasa i tjelesnog jezika može otežati potpuno razumijevanje poruka i osjećaja koje prenose. Nadalje, komunikacija putem digitalnih sredstava može biti podložna nesporazumima i pogrešnom tumačenju. Bez komunikacije licem

u lice poruke se mogu interpretirati na različite načine, a što može dovesti do konfuzije, sukoba ili nedostatka jasnoće.

Kroz suvremene oblike komunikacije dolazi do velike količine informacija. Roditelji mogu biti preplavljeni e-poštom, obavijestima, porukama i drugim oblicima digitalne komunikacije koje dolaze iz vrtića. To može rezultirati gubitkom važnih informacija ili osjećajem preopterećenosti. Suvremeni oblici komunikacije mogu biti manje prilagodljivi različitim potrebama roditelja i odgajatelja. Neki roditelji mogu imati poteškoće s korištenjem tehnologije ili radije preferiraju osobni kontakt, dok neki odgajatelji mogu imati poteškoće s odgovaranjem na sve digitalne poruke zbog drugih obveza.

6. IZ SURADNJE PREMA PARTNERSTVU

Razvoj komunikacije i odnosa od suradnje prema partnerstvu jest takav da roditelji stječu komunikacijske kompetencije, potpunije sudjeluju u koncepciji i vrednovanju odgojno-obrazovnog kurikulumu. Posebno je i to što tim kompetencijama pospješuju djetetov rast i razvoj te načine razumijevanja djeteta. Autorica Visković (2018) ističe važnost uzajamnog odnosa i kvalitete obiteljskih funkcija. Od roditelja se zahtjeva kritičko promišljanje, analiziranje, izgrađivanje stavova, zastupanje svojih i djetetovih interesa. Time se jača osposobljavanje roditelja za promjene u odgojno-obrazovnom sustavu.

Rogulj (2018) ističe važnost kvalitetne komunikacije koja je nužna za poboljšanje suradničkih odnosa roditelja i odgajatelja. Takav odnos može zasigurno prerasti u partnerski odnos.

Ljubetić (2014) govori o roditeljskom angažmanu koji se dijeli u dvije globalne kategorije:

- a) izravne strategije
- b) neizravne strategije.

U izravne strategije ubraja se, na primjer, utvrđivanje pravila o pisanju domaće zadaće, a u neizravne se ubraja npr. gledanje televizije uz utvrđivanje pravila o pisanju domaće zadaće.

Važno je dijete staviti u prvi plan, te tako autorica Petrović-Sočo (1995) ističe kako bi odgajatelji u izgradnji partnerstva trebali uzeti u obzir roditelje koji su najodgovorniji za dobrobit djece. Roditelji su primarni odgajatelji, pomagači, predstavnici uže zajednice koja se osvrće na zastupanje interesa i prava djece. Odgajatelji trebaju, dakako, procijeniti potrebu obitelji te na neki način „razviti“ sliku svake obitelji i uz to prepoznati želje, potrebe, mogućnosti i interese. Dakako, potrebno je pomagati u promicanju uvjeta i kvalitete djetetova života. Također važni čimbenici su konstruktivnost, staviti samo dijete u sredinu, postaviti temelje za kvalitetnu jasnoću i konkretnost i kontinuitet. Konstruktivnom komunikacijom ostvaruje se unapređivanje i razvoj djeteta kroz dvosmjernu razmjenu informacija.

Kad je dijete u središtu procesa, važno je da odgajatelji zauzimaju „obvezu“ za dijeljenjem informacija o kurikulumu i aktivnostima ustanove. Tako se povećava kvalitetna veza između djeteta i njegove obitelji. Jasnoća i konkretnost su važni čimbenici u podupiranju razvoja tako da se roditeljima daju vrlo jasne i specifične upute koji se mogu koristiti za primjenu unapređivanja djetetova učenja i prosocijalnog ponašanja. Kroz kontinuiranu komunikaciju razvijaju se značajne navike u roditeljskoj uključenosti u dječji rast i razvoj. Autorica Ljubetić (2014) upravo ističe važnost komunikacije; važna je za dijete kako bi se povećala odgovornost roditelja. Na taj način se ukazuje na kvalitetu povezanosti djeteta i njegove obitelji.

Osim jasne i konkretne komunikacije, važna je i dobra organizacija vremena kako bi suradnja bila uspješno ostvarena. Od uspješne suradnje obje strane imaju korist te je time omogućen napredak. Kako bi se uspješno održao odnos obitelji i ustanove potrebno je vrijeme. Vremenom je potrebno i održavati interpersonalne odnose kako bi takvi odnosi omogućili bolje razvojne rezultate kod djeteta. Ostali važni prirodni sustavi za razvoj djeteta su:

- roditelji i djeca
- odgajatelj i djeca
- djeca međusobno
- roditelj i odgajatelj
- roditelji i ostali zaposlenici vrtića
- vrtići i lokalna zajednica
- obitelj i šire društvene mreže i sl.

Sustavi mogu biti održivi samo ako je među njima prisutno poštovanje, kompetencija, obzirnost prema drugima i integritet.

Kako ističe autorica Clarke i suradnice (2010), važno je i međusobno poštovanje zbog toga što obje strane imaju bitnu ulogu u djetetovom rastu i razvoju te su ovisni jedni o drugima. Kompetencije se vežu uz obveze te njihovu kvalitetu. Kroz obzirnost jednih prema drugima, razvija se posebna briga za sve i to ne škodi drugim sudionicima ni na koji način. Važan je i integritet jer članovima daje ustrajnost između nečijih riječi i ponašanja. Također, uz sve ove komponente važni su i povjerenje, tolerancija, senzibilnost, vještina i objektivnost za dosljednu kvalitetnu izmjenu informacija.

Važni podaci kod razmjene među roditeljima i odgojno obrazovne zajednice se provode prilikom dovođenja i odvođenja djeteta u vrtić, mobilnim uređajem, pisanom komunikacijom i sl. Odgajatelj je dužan roditelja obavijestiti o stanju djeteta te njegovom ponašanju. Dakle, komunikacijom se u bitnome razvija partnerstvo te je to jedan od ključnih temelja bez kojeg se ne bi moglo surađivati, iskazivati misli, stavove, osjećaje i sve druge komponente važne ljudskim bićima. Kako ističe Milanović (2014), kvalitetan odnos obitelji i odgojno-obrazovne ustanove važni su za rješavanje problema. Jedino tako neće doći do komplikacija te će se ispuniti partnerski odnos koji će biti pogodan za roditelje i odgajatelje, a najviše i najvažnije na samo dijete.

7. ZAKLJUČAK

Partnerski odnos vrtića i obitelji iznimno je važan zbog toga što se oni moraju udružiti kako bi učinkovito podržali razvoj djeteta i osigurali nesmetano obrazovanje. Radeći zajedno, obje strane mogu razmijeniti vrijedne informacije i pružiti prijeko potrebnu podršku tijekom prijelaza. Tradicionalni oblici komunikacije u vrtiću imaju niz prednosti koje podržavaju efikasno funkcioniranje vrtića i olakšavaju interakciju između djece, roditelja i odgajatelja. Iako tradicionalni oblici komunikacije imaju mnoge prednosti, važno je napomenuti da se moderni tehnološki alati, poput e-pošte, mobilnih aplikacija i online platformi, također sve više koriste kako bi se obogatili i poboljšali komunikacijski procesi u vrtićima. Kod suvremenog oblika komunikacije treba se osigurati da se koriste na odgovoran način. Zaštita privatnosti, sigurnost djece na internetu i uravnoteženo korištenje tehnologije trebali bi biti prioriteta u integraciji suvremenih komunikacija u vrtićke procese.

Suradnja i partnerstvo su dva ključna koncepta u kontekstu vrtića, ali imaju različite naglaske u svom značenju. Suradnja se fokusira na razmjenu informacija, podršku i sudjelovanje u vrtićkim aktivnostima dok partnerstvo naglašava uzajamno poštovanje, aktivno sudjelovanje i zajedničko donošenje odluka u procesu odgoja i obrazovanja djeteta. Kvalitetno partnerstvo također potiče osjećaj međusobne podrške i ohrabrenja između roditelja i odgajatelja. Nadalje, najvažnije za partnerske odnose u promišljanju, planiranju i djelovanju partnerstva obitelji i vrtića je u središte staviti dijete. Tako se obuhvaćaju sva područja djetetova rasta, uključujući emocionalno, socijalno, intelektualno i fizičko, pažljivo se razmatraju i njeguju na najbolji način.

Važno je da obitelj i vrtić međusobno dijele informacije, ciljeve i vrijednosti kako bi se promicala dosljednost i sklad u razvoju djeteta. U partnerstvu također je bitna redovita razmjena informacija između roditelja i odgajatelja. Tako roditelji ostaju informirani o djetetovom napretku, interesima, potrebama i izazovima, a odgajatelji imaju uvid u ono što se događa s djecom izvan vrtića i stječu kompetencije za pružanje prilagođene podrške tijekom djetetova boravka u vrtiću. Roditelji od odgajatelja dobivaju stručne savjete i smjernice, dok odgajatelji zauzvrat od roditelja dobivaju informacije iz prve ruke o razvoju i podrijetlu svog djeteta. Ova zajednička podrška i kvalitetno uzajamno partnerstvo stvara ravnotežu koja poboljšava opću dobrobit djeteta.

LITERATURA

1. Blue-Banning, M., Summers, J. A., Frankland, H. C., Nelson, L. L. i Beegle, G. (2004). *Dimensions of family and professional partnerships: Constructive guidelines for collaboration*. Exceptional Children.
2. Clarke, B. L., Sheridan, S. M. i Woods, K.E. (2010). Elements of healthy family school relationships. U: Christenson, S. L., Rechly, A. L. (ur.) *Handbook of school-family partnership*. Taylor & Francis.
3. Došen-Dobud, A. (2005). *Malo dijete – veliki istraživač*. Alinea.
4. Dunst, C. J. (2004), An integrated framework for practicing early childhood intervention and family support, *Perspectives in Education*, 22(2), 1-16.
5. Dunst, C. J.1, Trivette, C. M. (2010). Family-centered helping practices, parents-professional partnerships, and parent, family, and child outcomes. U: Chistenson, S. L., Rechly, A. L. (ur.) *Handbook of school – family partnership*. Taylor & Francis.
6. Edwards, C., Forman, G. i Gandini, L. (ur.) (1998). *The Hundred Languages of Children – The Reggio Emilia Approach, Advanced Reflections*. Ablex Publishing Corporation.
7. Henderson, A. i Mapp, K. (2002). *The impact of school, family, and community connections on student achievement*. National Center for Family and Community Connections with Schools (SEDL).
8. Jurčević-Lozančić A. (2005). *Izazovi odrastanja - predškolsko dijete u okružju suvremene obitelji i vrtića*. Visoka učiteljska škola Petrinja.
9. Jurčević –Lozančić, A. (2016). *Socijalne kompetencije u ranom djetinjstvu*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
10. Ljubetić, M. (2012). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole - vježbe, zadaci, primjeri*. Školska knjiga.
11. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Element.
12. Madianou, M. i Miller, D. (2012). *Migration and new media, Transnational Families and Polymedia*. Routledge.
13. Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18(67), 13-15.
14. Mašković, T., Sokač, M., Drožđan, D. (2019). *Od jaslica do škole, vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. Odgojitelji u akciji j.d.o.o.

15. Milanović, M. (1997). *Pomozimo im rasti: priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja u Programu psihosocijalne potpore djeci predškolske dobi*. Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske.
16. Milanović, M., Gabelica Šupljika, M., Starc, B., Jukić Lušić, I., Pleša, A., Rajković, L., Šaravanja, A., Šarić, Lj., Modrić, N., Dragojević, Z., Profaca, B., Žižak, A. (2014). *Pomozimo im rasti*. Golden marketing – Tehnička knjiga.
17. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, Narodne novine, 05/15 (2005).
18. Pascoletti, C. (2015). *Put do dobrog roditelja*. Zagreb: TRSAT
19. Peterson, C. (2006). *A Primer in Positive Psychology*. Oxford University.
20. Petrović-Sočo, B. (1995). Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s dječjim vrtićem. *Društvena istraživanja*, 18-19(4-5), 613-625.
21. Rogulj, E. (2018) Komunikacijske kompetencije odgojitelja. *Izazovi suradnje – Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Str. 111-143. Zagreb Alfa d.d.
22. Rosić, V. (2005) *Odgoj, obitelj, škola*. Rijeka: Žagaj
23. Slunjski, E. (2008) *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Spektar media.
24. Visković, I. (2018). Kultura zajednica u kojoj odrasta dijete rane i predškolske dobi. *Izazovi suradnje – Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Str. 15-66. Zagreb Alfa d.d.
25. Višnjić-Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K. i Glavina, E. (2018). *Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Alfa.
26. Višnjić-Jevtić, A. (2018). Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. *Izazovi suradnje – Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Str. 77-110. Zagreb Alfa d.d.
27. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*, Narodne novine 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22 (2022).
28. Zygmunt-Fillwalk, E. (2011). *Building Family Partnership: The Journey From Preservice Preparation to Classroom Practice*. Journal of Early Childhood Teacher education.

PRILOZI

Tablica 1. Stilovi i dimenzije roditeljstva

Tablica 2. Razlike između suradnje i partnerstva obitelji i odgojno-obrazovne ustanove

Zahvala

Veliku zahvalnost iskazujem svojoj mentorici dr. sc. Adrijani Višnjić-Jevtić i sumentorici mr. Sanji Basti koje su mi omogućile pisanje završnog rada baš iz ovog kolegija te svojim stručnim savjetima pomogle pri izradi završnog rada. Također zahvaljujem svojim roditeljima i bliskim osobama na pruženoj podršci i strpljenju.

Izjava o samostalnoj izradi završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
